

WOJEWODA ŚWIĘTOKRZYSKI

a/a

Urząd Wojewódzki w Kielcach	
Oddział Obsługi Klienta	
Wysl. dnia	18. 07. 2019
L.dz.	zał.
Podpis	

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kielce, dnia 18.07.2019 r.

PSZ.II.431.27.2019

**Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Rynek 2
27 – 515 Tarłów**

Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, przesyła wystąpienie pokontrolne z kontroli w trybie zwykłym, która przeprowadzona została w Ośrodku Pomocy Społecznej w Tarłowie w dniach **3 - 4.07.2019 r.**

Kontrola przeprowadzona była na podstawie:

- art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2019 r., poz. 1111).

Kontrolę przeprowadzili pracownicy Oddziału Nadzoru nad Realizacją Zadań Samorządu Powiatowego i Województwa w Wydziale Polityki Społecznej i Zdrowia, w składzie:

1. Pani Katarzyna Arendarska - Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 01), upoważnienie nr 483/2019 z dnia 26.06.2019 r. – inspektor kierujący zespołem inspektorów.
2. Pani Anna Krupa - Pawłowska – Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 06), upoważnienie nr 484/2019 z dnia 26.06.2019 r.

Zakresem kontroli objęte zostały następujące zadania:

- 1. Opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny.**
- 2. Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.**
- 3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo–wychowawczych przez:**
 - a) Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa.**
 - b) Organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.**
- 4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.**
- 5. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.**
- 6. Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.**

Okres objęty kontrolą: 01.01.2018 r. do dnia kontroli.

Ocena skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta, w szczególności przez określenie stanu faktycznego oraz ujawnionych uchybień lub nieprawidłowości, a także zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich powstanie.

Organizacja pracy z rodziną na terenie gminy Iwaniska.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarłowie jest jednostką organizacyjną Gminy Tarłów. Zarządzeniem Nr 169 Wójta Gminy Tarłów z dnia 28 grudnia 2018 r. kierownik Ośrodka został upoważniony m.in. do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji (zał. nr 2). Ponadto zgodnie z upoważnieniem z dnia 31.12.2016 r. wydanym przez Wójta Gminy Tarłów kierownik OPS posiada upoważnienie do prowadzenia postępowań w sprawach jednorazowego świadczenia,

a także do wydawania w tych sprawach decyzji, o których mowa w art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarłowie funkcjonuje w oparciu o statut i regulamin organizacyjny. Statut Ośrodka wprowadzony został Uchwałą Nr XL/241/13 Rady Gminy w Tarłowie z dnia 23.08.2013 r. W dokumencie trzykrotnie dokonywano zmian, które dotyczyły aktualizacji podstaw prawnych funkcjonowania OPS m.in. ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Regulamin Organizacyjny OPS w Tarłowie wprowadzony został Zarządzeniem Nr 9/2014 Kierownika OPS w Tarłowie z dnia 15.07.2014 r. Regulamin był dwukrotnie zmieniany tj. Zarządzeniem Nr 11/2014 kierownika OPS z dnia 15.09.2014 r. i Zarządzeniem Nr 3/2016 kierownika OPS z dnia 01.03.2016 r., dokonane wówczas zmiany dotyczyły struktury organizacyjnej Ośrodka, która związana była z wejściem w życie nowych przepisów prawnych i realizacją nowych zadań przez Ośrodek. W trakcie kontroli przeanalizowano dokument stwierdzając, że nie zostały w nim ujęte wszystkie zadania asystenta rodziny, o których mowa w art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. zadanie pkt 8, 9, 11, 13a, 16, 17 i 18).

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Zgodnie z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Gmina Tarłów posiada opracowany 3-letni *Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Tarłów na lata 2019-2021* przyjęty Uchwałą Nr V/26/19 Rady Gminy w Tarłowie z dnia 28 marca 2019 r. Jako podstawę prawną opracowania *Programu* wskazano m.in.: ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawę o pomocy społecznej, o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Nie wykazano natomiast ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, która również wskazuje zadania realizowane przez gminę w zakresie wsparcia rodziny.

Zgodnie z zapisami *Programu*, jego głównym realizatorem jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarłowie przy współpracy z: Urzędem Gminy w Tarłowie, GKRPA, PCPR w Opatowie, Sądem Rejonowym, kuratorami sądowymi, zespołem interdyscyplinarnym, policją, poradnią psychologiczno – pedagogiczną, placówkami oświatowymi i zdrowia z terenu gminy, a także organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi w obszarze pomocy rodzinie.

Z analizy dokumentu wynika, że adresatami *Programu* są rodziny i dzieci zamieszkałe na terenie gminy Tarłów, przeżywające trudności w sferze opiekuńczo – wychowawczej oraz

rodziny, których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji rodzin korzystających z pomocy OPS w Tarłowie dokonano analizy SWOT wskazując mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia tj. czynniki wewnętrzne i zewnętrzne mające wpływ na funkcjonowanie rodzin. Mocne strony to m.in.: doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny, baza instytucji wspierających rodzinę (OPS, PCPR, GOK, Policja, organizacje pozarządowe, służba zdrowia, oświata, kościół, funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego, działalność profilaktyczna i edukacyjna GKRPA oraz dobre rozeznanie środowiska lokalnego). Natomiast słabe strony to przede wszystkim: bierna postawa wobec problemów występujących w rodzinie, niechęć do nawiązywania współpracy z instytucjami niosącymi pomoc w tym zakresie, ograniczona dostępność do specjalistów np.: psychologa, psychiatry, mediatora rodziny, brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych, brak świadomości społecznej o potrzebach i możliwościach w zakresie opieki rodziny zastępczej oraz wyuczona bezradność i roszczeniowość, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej (głównie finansowej) i brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów.

Mając na uwadze w/w czynniki wskazano cel główny *Programu* jakim jest *wspieranie rodzin mających problemy z wypełnieniem swoich funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz zapobieganie dysfunkcjonalności rodzin*. Realizacja powyższego celu odbywa się poprzez cele szczegółowe takie jak: zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących, zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dla rodzin z dziećmi oraz poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców. Każdy z powyższych celów ma określone zadania i czas ich realizacji, a także podmiot realizujący, wskaźniki i źródła finansowania.

W wyniku realizacji powyższych działań przewidziano osiągnięcie następujących efektów:

- polepszenie sytuacji dziecka i rodziny,
- wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa rodziny i dziecka,
- zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka,
- przeciwdziałanie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej,
- wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych,

- umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrotu do rodziny naturalnej poprzez przywrócenie jej prawidłowych funkcji,
- rozwój efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami realizującymi program wspierania rodziny.

Ponadto w *Programie* ujęto źródła finansowania jakimi mają być środki własne gminy, dotacje z budżetu państwa, dotacje unijne i inne fundusze zewnętrzne. *Program* jest dokumentem otwartym i długofalowym, w związku z tym będzie podlegał ewaluacji i monitoringowi w zależności od występujących potrzeb.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że *Program* zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin z gminy Tarłów.

Kontrola realizacji *Programu* odbywa się poprzez przedstawienie Radzie Gminy corocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w terminie do 31 marca każdego roku. W trakcie kontroli przeanalizowano sprawozdanie za rok 2018, w którym przedstawiona została krótka informacja dotycząca realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, w tym: na czym polega pomoc asystenta rodziny, z iloma rodzinami współpracował asystent rodziny, a także przedstawiono dane o wydatkach jakie poniesiono w tym zakresie.

2. Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarłowie na dzień kontroli zatrudniał jedną osobę na stanowisku asystenta rodziny na pełny etat, która posiadała kwalifikacje zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zał. nr 1 cz. II).

Ponadto w trakcie kontroli nie stwierdzono łączenia wykonywania obowiązków asystenta rodziny z zadaniami pracownika socjalnego na terenie Gminy Tarłów oraz prowadzenia postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę, o których mowa w art. 17 ust. 3 i 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W okresie objętym kontrolą asystent rodziny podnosił swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w trzech szkoleniach, o których mowa w załączniku nr 1 cz. II niniejszego wystąpienia dot. tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów.

3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez:

a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarłowie zatrudnia 1 osobę na stanowisku asystenta rodziny. Asystent w kontrolowanym okresie tj. od stycznia 2018 r. do 4 lipca 2019 r. współpracował z 13 rodzinami, z czego zakończył współpracę z 3 rodzinami.

Na dzień kontroli 9 dzieci z terenu gminy przebywało w pieczy zastępczej, w tym: 6 w placówce opiekuńczo - wychowawczej oraz 3 w rodzinie zastępczej spokrewnionej. Spośród 4 rodzin biologicznych, z których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej, 3 rodziny zostały objęte pomocą i wsparciem asystenta. Natomiast z informacji uzyskanych w trakcie kontroli wynika, że jedna rodzina nie została objęta wsparciem asystenta, z uwagi na brak rokowań poprawy sytuacji rodziny. Kierownik OPS złożyła w powyższej sprawie stosowne wyjaśnienie, które stanowi załącznik do niniejszego wystąpienia (zał. nr 3).

W trakcie kontroli przeanalizowano dokumentację 10 rodzin objętych asystenturą. Procedura przydzielania rodzinie asystenta prowadzona jest zgodnie z art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. w przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy oraz dokonuje analizy sytuacji rodziny. W dokumentacji rodzin znajdowały się wywiady środowiskowe przeprowadzone przez pracownika socjalnego, wnioski o przydzielenie asystenta rodziny oraz pisemne informacje o przydzieleniu rodzinie asystenta podpisane przez kierownika Ośrodka (zał. nr 4). Każda z rodzin podpisała zgodę na współpracę z asystentem rodziny (zał. nr 5). W dokumentacji rodzin znajdowały się także *Diagnozy* sporządzane przez pracownika socjalnego (zał. nr 6) oraz *Karta rodziny* sporządzana przez asystenta, w której znajdowały się podstawowe informacje o rodzinie, jej sytuacji życiowej, potrzebach i oczekiwaniach oraz ocena asystenta rodziny (zał. nr 7). W/w dokumenty, tj. diagnoza oraz karty rodziny, nie zawierały dat sporządzenia. Dodatkowo przedstawiono do wglądu wywiady środowiskowe przeprowadzane cyklicznie przez pracownika socjalnego pod kątem oceny współpracy rodzin z asystentem (zał. nr 8).

Jak wynika z informacji zawartych w dokumentacji rodzin oraz **zał. nr 1 cz. III**, rodziny zostały objęte wsparciem asystenta rodziny ze względu na: bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, nadużywanie alkoholu, niezaradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, niskie umiejętności gospodarowania środkami finansowymi, sytuacje konfliktowe w rodzinie, przewlekłą chorobę, trudną sytuację materialną i mieszkaniową.

Żadna z rodzin w kontrolowanym okresie nie została zobligowana przez Sąd do współpracy z asystentem.

Praca z rodzinami prowadzona jest na podstawie planu pracy opracowanego dla każdej z rodzin objętych wsparciem asystenta. W planach określone zostały cele oraz zakres działań zmierzających do ich realizacji, termin realizacji i przewidywane efekty (zał. nr 9). Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1) w/w ustawy asystent rodziny opracowuje i realizuje plan pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. W trakcie analizy planów pracy z rodziną stwierdzono, że plany podpisane zostały przez pracownika socjalnego oraz rodzinę, brak natomiast podpisu asystenta rodziny. Plany nie zawierały także daty sporządzenia oraz okresu na jaki je opracowano. Ponadto plany opracowywane były przez asystenta tylko na początku współpracy z daną rodziną, nie dokonywano ich aktualizacji. Osoby kontrolujące zwróciły uwagę na konieczność opracowania aktualnych planów pracy z rodziną. Zaproponowano tworzenie półrocznych planów, tak aby po każdej ocenie sytuacji rodziny dokonywać ich aktualizacji, adekwatnie do potrzeb i zmieniającej się sytuacji rodziny. W trakcie kontroli poinformowano kierownika Ośrodka o brakach formalnych w dokumentach, które w części dotyczącej podpisów asystenta zostały uzupełnione, natomiast pozostałe uwagi będą uwzględnione w trakcie opracowywania nowych planów.

Asystent swoją pracę dokumentuje w *Karatach pracy*, w których odnotowana jest data, godziny pracy oraz opis wykonywanych zadań np.: wizyta w rodzinie, motywowanie do utrzymania porządku, umówienie wizyty u lekarza, rozmowa z dzieckiem, towarzyszenie podczas zakupów lub załatwiania spraw urzędowych, pomoc w realizowaniu obowiązków dnia codziennego poprzez naukę gotowania, segregowania odpadów, sprawdzanie systematyczności przyjmowania leków, wykonanie planu budżetowego i inne (zał. nr 10). W zależności od potrzeb danej rodziny kontakty odbywają się z różną częstotliwością, średnio od 2 do 5 wizyt w miesiącu.

Na podstawie analizy dokumentacji rodzin oraz informacji zawartych w załączniku nr 1 cz. III, asystent rodziny w ramach zapewnienia rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, realizuje następujące zadania:

- **udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego** – realizując powyższe zadanie asystent udzielał pomocy rodzinom w celu poprawy ich sytuacji życiowej poprzez pomoc w napisaniu odpowiednich pism urzędowych (m.in. w sprawie rozłożenia na raty długu, uzyskania pomocy finansowej, pozyskaniu

dotychczasowych pojemników na śmieci), pomagał w gospodarowaniu budżetem domowym poprzez naukę planowania wydatków, zwracał uwagę na potrzebę dokonywania racjonalnych zakupów adekwatnych do potrzeb rodziny, spożywania odpowiednich posiłków, systematycznego zażywania leków. Ponadto asystent nadzorował robienie zakupów, prania, gotowania, a także sprzątania domów i podwórek. Motywował rodziny do dbania o estetyczny wygląd mieszkań, wykonania niezbędnych prac remontowych. Zachęcał także do dbania o własne zdrowie poprzez motywowanie do przestrzegania zasad higieny osobistej, ograniczenia palenia papierosów i spożywania alkoholu. Z pomocy udzielanej w powyższych formach skorzystało 10 rodzin;

- **udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych** – zadanie było realizowane poprzez pomoc w wypełnianiu pism urzędowych i składaniu ich w odpowiednich instytucjach (m.in. wnioski o przyznanie świadczenia wychowawczego 500 + i rodzinnego, podania o dożywianie dzieci w szkole oraz stypendium szkolne, wnioski do sądu o ustanowienie opiekuna prawnego, pismo w sprawie zmiany szkoły, wnioski o orzeczenie o niepełnosprawności). Ponadto asystent towarzyszył klientom w podejmowaniu pieniędzy z banku oraz nadzorował bieżące regulowanie należności i opłat za rachunki, dostarczał także pozyskane przez Ośrodek paczki żywnościowe. W przypadku jednej rodziny asystent pomagał w znalezieniu mieszkania do wynajęcia;
- **udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych** – asystent motywował rodziny do wykonania badań psychologicznych i psychiatrycznych, pomagała w umawianiu wizyt i dotarciu do specjalistów, nadzorował czy członkowie rodzin uczestniczyli w umówionych wizytach. Z pomocy w/w zakresie skorzystały 3 rodziny;
- **udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi** - jak wynika z ustaleń kontrolnych w/w zadanie realizowane było poprzez pedagogizację rodziców, udzielanie pomocy rodzinom w nabywaniu umiejętności i wiedzy na temat stymulowania rozwoju dzieci i zaspokajania ich potrzeb, podejmowanie rozmów z rodzicami i dziećmi w celu przezwyciężenia bieżących trudności (10 rodzin);
- **wspieranie aktywności społecznej** – asystent motywował rodziny do uczestniczenia w imprezach kulturalnych, budowania współpracy ze szkołą, przychodnią. Zachęcał także rodziny do wdrażania zwyczaju wspólnego świętowania m.in. z okazji imienin, urodzin, świąt (9 rodzin);
- **motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych** – w odniesieniu do 8 rodzin asystent pomagał w poszukiwaniu i weryfikowaniu ogłoszeń

- o kursach i szkoleniach, w przypadku 1 rodziny pomógł w załatwieniu formalności związanych z odbyciem praktyk i stażu;
- **udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej** – zadanie realizowane w 8 rodzinach, asystent wraz z członkami rodzin poszukiwał lokalnych ogłoszeń pracy, motywował do samodzielnego szukania pracy także poza granicami kraju, zachęcał do rejestracji w PUP, wspierał i w rozmowach zachęcał do podjęcia oraz utrzymania stałej pracy zarobkowej, do kontaktów z doradcą zawodowym, pomagał w napisaniu CV;
 - **motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych** – zadanie nie było realizowane ze względu na brak dostępu do powyższej formy wsparcia na terenie gminy Tarłów;
 - **udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych** – na terenie gminy Tarłów nie funkcjonują placówki wsparcia dla dzieci, w przypadku 1 rodziny asystent jedynie pomagał w umówieniu wizyty u psychologa;
 - **podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin** – w powyższym zakresie asystent rodziny nie prowadził działań w rodzinach, z którymi współpracuje, z uwagi na brak tego rodzaju sytuacji;
 - **prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci** - asystent udzielał rodzinom wskazówek wychowawczych, rozmawiał z rodzicami na temat potrzeb rozwojowych małych dzieci, zwracał uwagę na konieczność wypracowania stałego rytmu dnia, spożywania posiłków i odpoczynku, zachęcał do wspólnej aktywności fizycznej, do budowania komunikacji i podtrzymywania relacji między rodzicami i dziećmi, uświadamiał o szkodliwości nadmiernego oglądania telewizji przez dzieci. Podejmował także rozmowy z dziećmi nt. ich potrzeb i bieżących problemów, pomagał zorganizować czas wolny, motywował do nauki, systematycznego uczęszczania do szkoły i poprawienia ocen, zachęcał dzieci do wywiązywania się z obowiązków domowych i pomocy rodzicom. Powyższe działania podejmowane były w 10 rodzinach;
 - **dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej, niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1** – w/w zadanie było realizowane przez asystenta, na co zostały przedstawione stosowane dokumenty pn. *Okresowa ocena sytuacji rodziny*. Dokument zawierał informacje za jaki okres sporządzono ocenę, dane rodziny oraz informację dot. zmian jakie zaszły w sytuacji rodziny. Każda

ocena została przedstawiona do akceptacji kierownikowi OPS (zał. nr 11). Podczas analizy stwierdzono, że okresowe oceny nie zawierały daty sporządzenia, a w przypadku 4 rodzin brakowało aktualnych ocen. W trakcie kontroli braki formalne uzupełniono o brakujące daty oraz przedstawiono do wglądu osobom kontrolującym aktualne oceny. W przypadku jednej rodziny, z której 2 dzieci zostało umieszczonych w rodzinie zastępczej spokrewnionej we wrześniu 2018 r. wskazane jest dokonanie oceny rodziny pod kątem zasadności kontynuowania współpracy z asystentem z uwagi na fakt, że od momentu umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej rodzina nie współpracuje i nie podejmuje działań w celu powrotu dzieci;

- **monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną** – w kontrolowanym okresie asystent zakończył współpracę z 3 rodzinami. W przypadku jednej z rodzin współpraca została zakończona ze względu na poprawę funkcjonowania rodziny i realizację planu pomocy. W dokumentacji rodziny znajduje się ocena okresowa sytuacji rodziny, z której wynika, że asystent rodziny kończy współpracę z rodziną, jednocześnie zapewniając rodzinę, że może na niego liczyć w sytuacjach kryzysowych i trudnych (zał. nr 12). Pod oceną znajdują się podpisy asystenta rodziny, pracownika socjalnego oraz kierownika OPS, który ją zatwierdził. Współpraca z rodziną została zakończona 8 maja 2019 r. i od tego dnia zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej funkcjonowanie rodziny jest monitorowanie przez asystenta w zależności od potrzeb i sytuacji. Kontakt z rodziną odbywa się głównie telefonicznie, Ośrodek nie przedstawił w tym zakresie żadnej dokumentacji.

W stosunku do dwóch pozostałych rodzin, asystent zakończył współpracę ze względu na zmianę miejsca zamieszkania. W aktach rodzin brakowało dokumentu potwierdzającego fakt zakończenia współpracy asystenta z rodziną. Wzmianka o tym fakcie znajduje się jedynie w karcie pracy asystenta z rodziną. Ponadto z informacji uzyskanych podczas kontroli od kierownika OPS i asystenta rodziny wynika, że współpraca z rodzinami nadal jest podtrzymywana pomimo, iż przebywają one na terenie innej gminy. W związku z powyższym kierownik Ośrodka złożyła wyjaśnienia (zał. nr 13 i zał. nr 14) oraz przedstawiła do wglądu kontrolującym pisma do Ośrodka Pomocy Społecznej w Ożarowie informujące, że w/w rodziny były objęte wsparciem asystenta rodziny i aktualnie przebywają na terenie gminy Ożarów (zał. nr 15 i nr 16).

Osoby kontrolujące zaproponowały kierownikowi Ośrodka i asystentowi rodziny opracowanie procedury dotyczącej zakończenia pracy z rodzinami wraz ze wzorami

prowadzonej dokumentacji. Zaproponowano, aby w dokumentacji uwzględniać datę oraz informację o przyczynach zakończenia pracy wraz z podpisem rodziny oraz zespołu składającego się z asystenta rodziny, pracownika socjalnego oraz kierownika ośrodka;

- **sporządzanie na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach** - w okresie objętym kontrolą asystent rodziny nie sporządzał opinii na wniosek sądu;
- **współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny** - jednostki i osoby, z którymi asystent współpracuje najczęściej to: pracownicy socjalni, Policja, PCPR, PUP, Urząd Gminy, kuratorzy oraz szkoła (pedagog, nauczyciele);
- **udział w zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej** – w kontrolowanym okresie asystent rodziny uczestniczył w trzech zespołach ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej;
- **współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9 a lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną** – z informacji uzyskanych w trakcie kontroli wynika, że w kontrolowanym okresie asystent rodziny nie współpracował z zespołem interdyscyplinarnym, ponieważ nie zachodziła tak potrzeba, w żadnej z rodzin współpracujących z asystentem nie wszczynano procedury Niebieskiej Karty.

b) zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa:

Zgodnie z informacjami przygotowanymi przez Kierownika Ośrodka (zał. nr 1 cz. III) OPS w Tarłowie nie zatrudnia specjalistów. Rodziny mogą korzystać z usług terapeuty uzależnień zatrudnionego w Urzędzie Gminy, a także z pomocy szkolnego pedagoga.

c) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających:

W kontrolowanym okresie powyższe zadanie nie było realizowane. Zgodnie z informacją zawartą w **załączniku nr 1 część IV** na terenie gminy Tarłów nie funkcjonują rodziny wspierające. Ośrodek podejmował działania mające na celu pozyskanie rodzin wspierających (m.in. poprzez zamieszczanie ogłoszeń i informacji na stronie internetowej OPS oraz tablicach informacyjnych – zał. nr 17), jednak ze strony środowiska nie odnotowano zainteresowania tą formą pomocy.

4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo -terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Zgodnie z art. 176 pkt. 5 ww. ustawy gmina zobowiązana jest do współfinansowania kosztów pobytu małoletniego w pieczy zastępczej, wielkość tego współfinansowania określona została w art. 191 ust. 9 cyt. ustawy.

W kontrolowanym okresie tj. od stycznia 2018 r. do dnia kontroli tj. 3.07.2019 r., 9 dzieci z terenu gminy Tarłów umieszczonych było w pieczy zastępczej, w tym: 3 w rodzinie zastępczej spokrewnionej i 6 w placówce opiekuńczo - wychowawczej. W przypadku wszystkich dzieci Gmina Tarłów ponosiła odpłatność za ich pobyt w pieczy zastępczej. Wysokość środków finansowych za pobyt dzieci w pieczy zastępczej obrazuje tabela przedstawiona w załączniku nr 1 część VI.

5. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Z informacji uzyskanych od kierownika Ośrodka oraz zawartych w załączniku do kontroli nr 1 część VI wynika, że na terenie Gminy Tarłów nie ma rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, z którymi nie współpracowałby asystent rodziny. Wszelkie informacje o rodzinie zagrożonej kryzysem, Ośrodek sprawdza poprzez kontakt pracownika socjalnego z rodziną, a jeśli w rodzinie przebywają dzieci w wieku szkolnym, to również z pedagogiem/wychowawcą ze szkoły. W przypadku potwierdzenia się informacji rodzina zostaje objęta wsparciem asystenta rodziny. W sytuacji, gdy istnieje problem z przeprowadzeniem diagnozy sytuacji rodzinnej Ośrodek wnioskuje do sądu o wgląd w sytuację rodziny. Ponadto, aby pomoc rodzinie była pełna OPS współpracuje z policją, kuratorami, PCPR i prokuraturą. Monitoring rodzin zagrożonych prowadzony jest w zależności od sytuacji i potrzeb danej rodziny. Każda rodzina traktowana jest indywidualnie. Z informacji i wiedzy pracowników Ośrodka wynika, że wszystkie potrzebujące wsparcia rodziny są pod opieką asystenta rodziny.

6. Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem".

Gmina Tarłów w okresie objętym kontrolą zrealizowała jeden wniosek o przyznanie jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 4000,00 zł W teczce rodziny, której

wypłacono świadczenie znajdowały się następujące dokumenty:

- wniosek o ustalenie prawa do jednorazowego świadczenia wg wzoru określonego w rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 grudnia 2016 r.;
- zaświadczenia lekarskie potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, wystawione przez lekarza pediatrę/neonatologa;
- zaświadczenia, że kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu;
- decyzja o przyznaniu świadczenia.

Ponadto w dokumentacji znajduje się notatka służbowa z dnia 04.04.2018 r. sporządzona przez kierownika OPS w związku z poinformowaniem rodziny o możliwości wsparcia m.in. w postaci asystenta rodziny (zał. nr 18). Rodzina nie skorzystała z proponowanego wsparcia. Otrzymała natomiast dwukrotnie pomoc finansową w postaci specjalnego zasiłku celowego w kwocie 500 zł na leczenie dziecka.

Po zapoznaniu się z dokumentacją stwierdzono, że wniosek został rozpatrzony zgodnie z zapisami ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Ustaleń dokonano na podstawie:

- rozmów z kierownikiem OPS, asystentem rodziny;
- analizy dokumentacji: załącznika do kontroli, który stanowi załącznik nr 1 do niniejszego wystąpienia, statutu i regulaminu organizacyjnego OPS, informacji pisemnych sporządzonych przez kierownika na potrzeby kontroli oraz innej dokumentacji dotyczącej zakresu kontroli.

Ocena realizacji zadań objętych zakresem kontroli:

Organizacja pracy z rodziną na terenie Gminy Tarłów – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarłowie funkcjonuje w oparciu o statut i regulamin organizacyjny. Z analizy dokumentów wynika, że regulamin organizacyjny nie zawiera wszystkich zapisów dotyczących zadań realizowanych przez asystenta rodziny wynikających z art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny – opracowany i wdrożony *Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Tarłów na lata 2019*

—2021 zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin z Gminy Tarłów. **Zadanie realizowane prawidłowo.**

Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny – zadanie realizowane prawidłowo – Gmina Tarłów zatrudnia 1 osobę na stanowisku asystenta rodziny, która posiada kwalifikacje zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsca dla dzieci – zadanie w części dotyczącej zapewnienia rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta realizowane jest prawidłowo z uchybieniami w zakresie braków formalnych w dokumentacji prowadzonej przez asystenta rodziny. Natomiast w części dotyczącej zapewnienia rodzinom dostępu do specjalistycznego poradnictwa zadanie realizowane jest w sposób prawidłowy zgodnie z możliwościami ośrodka.

Ponadto na terenie gminy Tarłów nie funkcjonują rodziny wspierające wobec tego ta część zadania jest nierealizowana.

Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym – na dzień kontroli Gmina Tarłów ponosiła koszty pobytu 9 dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

Zadanie realizowane prawidłowo.

Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy – w kontrolowanym okresie na terenie Gminy Tarłów nie funkcjonowały rodziny zagrożone kryzysem, z którymi nie współpracowałyby asystent rodziny.

Zadanie realizowane prawidłowo.

Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” – w kontrolowanym okresie Gmina Tarłów zrealizowała jeden wniosek o przyznanie jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 4000,00 zł.

Zadanie realizowane prawidłowo.

Mając powyższe na uwadze wydaje się następujące zalecenia:

- 1. Regulamin organizacyjny OPS uzupełnić o zdania asystenta rodziny wynikające z art. 15 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej.**
- 2. Zmodyfikować plany pomocy rodzinie tak, aby po każdej ocenie sytuacji rodziny dokonywać ich aktualizacji, adekwatnie do potrzeb i zmieniającej się sytuacji rodziny.**
- 3. Opracować procedurę dotyczącą zakończenia pracy z rodzinami wraz ze wzorami prowadzonej dokumentacji z uwzględnieniem uwag zawartych w niniejszym wystąpieniu.**
- 4. W przypadku zakończenia współpracy asystenta z rodziną ze względu na zmianę miejsca zamieszkania, informować właściwy ośrodek pomocy społecznej o potrzebie wglądu w sytuację rodziny.**

Pouczenie

Zgodnie z art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2019 poz. 1111) kontrolowana jednostka może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia. Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń przedstawi stanowisko w sprawie ich uwzględnienia. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń. W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę, kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 197 e ustawy o której mowa, w przypadku niepodjęcia lub niewykonania czynności wynikających z zaleceń pokontrolnych, mających na celu ograniczenie lub likwidację stwierdzonych istotnych uchybień lub nieprawidłowości w funkcjonowaniu

placówki opiekuńczo-wychowawczej, wojewoda może orzec o czasowym lub stałym cofnięciu zezwolenia na prowadzenie tej placówki.

Jeżeli w wyniku przeprowadzonej kontroli zostaną ujawnione rażące zaniedbania lub zaniechania realizacji obowiązków ustawowych, wojewoda może wezwać jednostkę samorządu terytorialnego do wyznaczenia wykonawcy zastępczego, w terminie nie dłuższym niż 2 miesiące od dnia otrzymania wezwania.

W przypadku niewyznaczenia przez jednostkę samorządu terytorialnego wykonawcę zastępczego w terminie, o którym mowa, wojewoda może wystąpić do sądu administracyjnego ze skargą na bezczynność organu jednostki samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 198 ustawy - kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 10 000 zł.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednakowych egzemplarzach, z czego jeden przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, a drugi włącza się do akt kontroli.

Katarzyna Arendowska

Anne Krupa-Pawłowska

(osoby kontrolujące)

Z up. WOJEWODY ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Mariusz Pasek
ASPIEN W DYREKTORA
WYDZIAŁ POLITYKI SPOŁECZNEJ I ZDROWIA

(zarządzający kontrolę)

Wykaz załączników:

1. Pisemne informacje przygotowane przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarłowie.
2. Zarządzenie Nr 169 Wójta Gminy Tarłów z dnia 28 grudnia 2018 r.
3. Protokół przyjęcia ustnego wyjaśnienia z dnia 03.07.2019 r. dot. rodziny Wójcickich.
4. Aktualizacja wywiadu środowiskowego cz. IV.
5. Zgoda na podjęcie współpracy rodziny z asystentem.
6. Diagnoza sytuacji rodziny.
7. Karta rodziny.
8. Część IV wywiadu środowiskowego.
9. Plan pracy z rodziną.
10. Karta pracy asystenta.
11. Ocena okresowa sytuacji rodziny z dnia 17.01.2019 r.
12. Ocena okresowa sytuacji rodziny z dnia 08.05.2019 r.
13. Protokół przyjęcia ustnego wyjaśnienia z dnia 04.07.2019 r. dot. rodziny Iwan.
14. Protokół przyjęcia ustnego wyjaśnienia z dnia 04.07.2019 r. dot. rodziny Lipiec.
15. Pismo do OPS w Ożarowie dot. rodziny Iwan.
16. Pismo do OPS w Ożarowie dot. rodziny Lipiec.
17. Informacja dot. poszukiwania rodzin wspierających.
18. Notatka urzędowa z dnia 04.04.2018 r.

